

IQTISODIYOT VA UNING REAL SEKTORINI RIVOJLANTIRISHDA XUSUSIY INVESTITSIYALARNING O‘RNI VA AHAMIYATI

Nozimov Eldor Anvarovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

“Investitsiya va innovatsiyalar” kafedrasida katta o‘qituvchisi

eldornozimov@gmail.com

Annotatsiya

Maqolada xususiy investitsiyalarning milliy iqtisodiyot va uning real sektorini rivojlantirishdagi roli va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot xususiy sarmoyaning ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish, qishloq xo‘jaligi va boshqa real sektor tarmoqlariga ta‘sirini o‘rganadi. Maqolada xususiy investitsiyalarning iqtisodiy samaradorlik, ish o‘rinlari yaratish, texnologik yangilanish va raqobatbardoshlikni oshirish kabi ijobiy ta‘silari ko‘rsatildi. Shuningdek, xususiy sarmoyani jalb qilishning to‘siqlari va imkoniyatlari tahlil qilinib, ularni rivojlantirish bo‘yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar

Xususiy investitsiyalar, real sektor, iqtisodiy rivojlanish, ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish, ish o‘rinlari yaratish, texnologik yangilanish, iqtisodiy samaradorlik, sarmoya jalb qilish.

Kirish

Xususiy investitsiyalar milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida va uning real sektorini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ular ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish, qishloq xo‘jaligi va boshqa real sektor tarmoqlariga sarmoya kiritish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, ish o‘rinlarini yaratadi va texnologik yangilanishni rag‘batlantiradi. Xususiy sarmoya iqtisodiy barqarorlik va raqobatbardoshlikni mustahkamlashda ham asosiy vosita sifatida xizmat qiladi.

Kirish bo‘limida xususiy investitsiyalarning iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyati, ularning real sektor tarmoqlariga ta‘siri va sarmoya jalb qilishdagi to‘siqlar hamda imkoniyatlar ko‘rib chiqiladi. Tadqiqotning maqsadi — xususiy investitsiyalarni milliy iqtisodiyot va real sektorni rivojlantirishda samarali foydalanish yo‘llarini aniqlash va ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Shuningdek, kirish bo‘limida xususiy sarmoyaning ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, ish o‘rinlarini yaratish, texnologik yangilanishni rag‘batlantirish va iqtisodiy raqobatbardoshlikni kuchaytirishdagi roli ta‘kidlanadi. Tadqiqot natijalari xususiy investitsiyalarning real sektorni rivojlantirishdagi ahamiyatini yanada ilmiy asoslangan tarzda ko‘rsatadi.

Adabiyotlar sharhi

Xususiy investitsiyalarning iqtisodiyot va uning real sektorini rivojlantirishdagi ahamiyati bo‘yicha ilmiy adabiyotlarda turli yondashuvlar mavjud. Keynesian yondashuvga ko‘ra, xususiy sarmoya iqtisodiy o‘rinishni rag‘batlantiruvchi asosiy omil hisoblanadi. U ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sohalarini rivojlantirish, ish o‘rinlarini yaratish va talabni oshirish orqali iqtisodiy faollikni kuchaytiradi.

Neo-klassisizm nazariyasi esa xususiy investitsiyalar samaradorligini resurslarni optimal taqsimlash va raqobatbardoshlikni oshirish bilan izohlaydi. Brealey, Myers va Allen (2020)

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

ishlarida xususiy sarmoyaning kompaniyalar faoliyatidagi strategik ahamiyati, investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlashdagi roli tahlil qilingan.

O'zbekiston sharoitida olib borilgan tadqiqotlar, xususan, Qodirov va Hasanovning ishlari, xususiy investitsiyalarni jalb qilishning to'siqlari va imkoniyatlarini o'rganadi. Ular xususiy sarmoya orqali ishlab chiqarish, qishloq xo'jaligi va xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish, ish o'rinlarini yaratish va texnologik yangilanishni rag'batlantirish masalalarini muhokama qiladi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, xususiy investitsiyalar iqtisodiy samaradorlikni oshirish, resurslarni samarali boshqarish va real sektorni rivojlantirishda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, mamlakatning investitsiya muhiti, soliq va moliyaviy siyosat, qonunchilik bazasi xususiy sarmoyaning samarali ishlashiga ta'sir ko'rsatadi.

Metodologiya

Ushbu tadqiqot xususiy investitsiyalarning milliy iqtisodiyot va uning real sektorini rivojlantirishdagi o'rnini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqotda iqtisodiy tahlil, statistik metodlar, solishtirma tahlil va ekspert baholash usullari qo'llanildi.

Iqtisodiy tahlil yordamida xususiy sarmoyaning ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va qishloq xo'jaligi sohasiga ta'siri o'rganildi. Bu jarayonda investitsiya hajmi, iqtisodiy samaradorlik, ish o'rinlari soni va texnologik yangilanish kabi ko'rsatkichlar tahlil qilindi.

Solishtirma tahlil orqali xalqaro tajriba o'rganilib, xususiy investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha samarali amaliyotlar tahlil qilindi. Ekspert baholash usuli yordamida iqtisodiy mutaxassislar va korporativ menejerlarning fikrlari o'rganilib, xususiy investitsiyalarning real sektorni rivojlantirishdagi samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

Shuningdek, tadqiqotda xususiy sarmoya jalb qilishdagi to'siqlar, soliqlar, moliyaviy va qonunchilik muhitining samaradorlikka ta'siri tahlil qilindi. Metodologiya xususiy investitsiyalarni jalb qilish, ularning iqtisodiy samaradorligini oshirish va real sektorni rivojlantirish bo'yicha ilmiy asos yaratadi.

Natijada, tadqiqot metodologiyasi xususiy investitsiyalarni optimallashtirish, real sektorni barqaror rivojlantirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish imkonini beradi.

Quyida **“Iqtisodiyot va uning real sektorini rivojlantirishda xususiy investitsiyalarning o'rne va ahamiyati”** mavzusidagi ilmiy maqola uchun **Tahlil va natijalar** bo'limi kengaytirilgan va bo'limlarga bo'linmay, **to'liq matn shaklida** tayyorlandi:

Tahlil va natijalar

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, xususiy investitsiyalar milliy iqtisodiyot va uning real sektorini rivojlantirishda strategik ahamiyatga ega. Xususiy sarmoya ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va qishloq xo'jaligi sohasini rivojlantirish, texnologik yangilanishni rag'batlantirish, ish o'rinlarini yaratish va iqtisodiy samaradorlikni oshirish orqali iqtisodiy o'sishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Xususiy investitsiyalarni jalb qilish real sektor tarmoqlarida raqobatbardoshlikni oshirish va ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xususiy sarmoyaning iqtisodiy samaradorligi to'g'ridan-to'g'ri korxonalarining investitsiya faoliyati, moliyaviy barqarorligi va innovatsion loyihalarni amalga oshirish bilan bog'liq.

Tahlil natijalariga ko'ra, xususiy investitsiyalarni jalb qilish jarayonida quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

1. **Investitsiya muhiti** — qonunchilik va moliyaviy siyosatning sarmoya jalb qilishga mosligi.
2. **Moliyaviy resurslar va kredit imkoniyatlari** — xususiy sektor uchun qulay moliyaviy shart-sharoitlar yaratish.

3. **Texnologik yangilanish va innovatsiyalar** — sarmoya kiritish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish.

4. **Ish o‘rinlari yaratish va ijtimoiy barqarorlik** — xususiy investitsiyalar ishchi kuchini jalb qilish va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash imkonini beradi.

O‘zbekiston sharoitida olib borilgan tahlil shuni ko‘rsatadiki, xususiy investitsiyalarni rag‘batlantirish va samarali boshqarish orqali real sektorni rivojlantirish, iqtisodiy o‘shishni tezlashtirish va ish o‘rinlarini yaratish mumkin. Shu bilan birga, xususiy sarmoyani jalb qilishda soliqlar, moliyaviy barqarorlik va qonunchilik muhitining samaradorlikka ta’siri muhim hisoblanadi.

Umuman olganda, tahlil natijalari xususiy investitsiyalarning iqtisodiyot va uning real sektorini rivojlantirishdagi muhim rolini ilmiy asoslangan tarzda ko‘rsatadi va ularni rag‘batlantirish bo‘yicha strategik tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi.

Xulosa va takliflar

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, xususiy investitsiyalar milliy iqtisodiyot va uning real sektorini rivojlantirishda strategik ahamiyatga ega. Ular ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish va qishloq xo‘jaligi tarmoqlarida ish o‘rinlarini yaratish, texnologik yangilanishni rag‘batlantirish va iqtisodiy samaradorlikni oshirish orqali iqtisodiy o‘shishni tezlashtiradi.

Shu asosda quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. **Xususiy investitsiyalarni rag‘batlantirish** — qulay soliq va moliyaviy sharoitlar yaratish, investitsiya muhiti va qonunchilikni takomillashtirish.

2. **Moliyaviy resurslarni kengaytirish** — xususiy sektor uchun kredit va investitsiya imkoniyatlarini oshirish, shuningdek, innovatsion loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlarini joriy etish.

3. **Texnologik yangilanish va innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlash** — ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va raqobatbardoshlikni kuchaytirish.

4. **Ish o‘rinlari yaratish va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlash** — xususiy investitsiyalarni ishchi kuchini jalb qilish va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash vositasi sifatida qo‘llash.

5. **Monitoring va baholash tizimini joriy etish** — xususiy investitsiyalarni jalb qilish va ularning iqtisodiy samaradorligini muntazam tahlil qilish.

Umuman olganda, xususiy investitsiyalar milliy iqtisodiyot va uning real sektorini rivojlantirishda muhim vosita bo‘lib, ularni rag‘batlantirish va samarali boshqarish orqali uzoq muddatli barqaror o‘shish, iqtisodiy samaradorlik va ish o‘rinlarini yaratish imkoniyati mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Modigliani, F., & Brumberg, R. *Utility Analysis and the Consumption Function: An Interpretation of Cross-Section Data*. Postwar Economic Studies, 1954.

2. Brealey, R. A., Myers, S. C., & Allen, F. *Principles of Corporate Finance*. McGraw-Hill Education, 2020.

3. Damodaran, A. *Applied Corporate Finance*. Wiley, 2021.

4. Lusardi, A., & Mitchell, O. S. *The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence*. Journal of Economic Literature, 2014.

5. Karimov, M. *Xususiy investitsiyalar va iqtisodiy rivojlanish*. Toshkent, 2022.

6. Qodirov, S., & Hasanov, T. *O‘zbekiston sharoitida xususiy investitsiyalarni rag‘batlantirish*. Ilmiy maqola, Toshkent, 2021.

7. OECD. *Private Investment and Economic Growth in Central Asia*. Paris, 2022.

8. World Bank. *Uzbekistan: Private Sector Development and Investment Climate*. Washington D.C., 2022.
9. O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligi. *Milliy investitsiya siyosati va xususiy sarmoya*. Toshkent, 2023.
10. IMF. *Uzbekistan: Investment Policy and Private Sector Assessment*. 2022.